

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kong Knud den Helliges Levnet (af Knytlinge-Sage)

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kong Knud den Helliges Levnet (af Knytlinge-Sage)", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1816_297_7-intro-shoot-idm69.pdf (tilgået 17. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversættelsen

Sagaen

“Knud den Helliges Levnet” er et oversat uddrag af *Knytlingesaga* med en kort efterskrift, hvor Grundtvig fremlægger sin tilgang til oversættelsesarbejdet. *Knytlingesaga* er en islandsk saga om de danske konger fra Harald Blåtand (900-tallet) til Knud 6. (omkring 1187). Den er skrevet i 1200-tallet af en ukendt historieskriver, men tilskrives ofte Olaf Tordsson Hvideskjald. Centralt i sagaen står Knud den Helliges levnedsskildring, og herved ligner *Knytlingesaga* den norske kongesaga *Heimskringla* i sin opbygning. I *Heimskringla* er det Olav den Helliges levnedsskildring, der er midtpunktet. Skildringen af Knud den Helliges liv og død i *Knytlingesaga* karakteriserer Grundtvig kort som “den jævne, trohjertige Fortælling om noget af det Høieste og Dybeste Ord kan udtrykke” (s. 287). Det er da også de to helgenkårede kongeskikkelser Olav og Knud, som Grundtvig i 1810'erne forsøgte at skrive sørgedramaer om dog uden at fuldføre dem (optrykt i *Poetiske Skrifter* 2, s. 488-530, se også Lundgreen-Nielsen 1980, s. 699 f.).

Udgaven

Tekstgrundlaget for oversættelsen er Hans Grams oldislandsk-latinske paralleludgave *Æfi Dana-Konunga Eda Knytlinga Saga, Historia Cnutidarum regum Daniæ* fra 1740'erne, og det er kapitlerne XXIII-LIX, som er oversat. Grundtvig henviser i sine fodnoter både til den oldislandske tekst og den latinske oversættelse (jf. Lundgreen-Nielsen 1980, s. 698). Udgaven blev aldrig fuldført, men lå ved Hans Grams død i 1748 færdigtrykt med undtagelse af den sidste side af den latinske paralleloversættelse, register, noter og forord. Tekstgrundlaget for den norrøne tekst er en afskrift af en kodeks, der gik tabt under branden i København i 1729 (jf. beskrivelsen af ‘AM 18 fol’ på handrit.is). Den latinske paralleloversættelse var en bearbejdning af Árni Magnússons oversættelse. Udgaven har været svær at tilgå, da hele oplaget med undtagelse af nogle få eksemplarer ifølge P.E. Müllers skildring blev fortæret af rotter og mus på bogtrykkerens loft (Müller 1820, s. 126).

Grundtvig følger ikke sagaens kapitelinddeling, men lægger flere af dem sammen til større sammenhængende episoder. De følgende af Grams kapitler er lagt sammen: 23-25, 28-29, 33-49, 42-43, 44-45, 46-51, 52-53 og 54-59.

I sin artikel “Om Scriptores Rerum Danicarum medii ævi” fra første hæfte af *Danne-Virke* gav Grundtvig udtryk for det håb, at *Knytlingesaga* måtte medtages i et kommende bind af det stort anlagte værk *Scriptores Rerum Danicarum*, påbegyndt af Jacob Langebek i 1772 og først afsluttet i 1878. I Grundtvigs øjne ville det være værdifuldt at få “blot en god Text af Knytlinge-Saga, næst Saxos den ypperste Bog til den danske Middel-Alders Historie, og i alle Maader en herlig Efterslet paa Daners gamle Mark” (Grundtvig 1816c, s. 83).

Skildringen

Den oversatte levnedsskildring falder i to dele i *Danne-Virke*. Første del (kap. 1-8) begynder ved opregningen af Svend Estridsens mange børn og beretningen om hans død. Efter Svend Estridsens død følger et kongevalg, hvor hans ældste søn Harald bliver valgt til konge, og Knud får Sjælland som len. Da Harald dør af sygdom, bliver Knud valgt til konge, og han skildres ved sin vilje og kraft til at skabe og opretholde lov og orden i riget som en modsætning til sin forgænger. Karakteristikken af en streng og retfærdighedssøgende konge suppleres med en episode, hvor Knud forsøger at forføre en præstekone, men accepterer og respekterer hendes afslag med en henvisning til sit kristne sind. En gennemgang af de danske stifter danner overgang til fortællingen om Knud og Egil Ragnarsson — også kaldet Blod-Egil. Det er beretningen om, hvorledes den retskafne kristne konge må gribe ind over for den bloddrikkende barbar, der huserer i hans rige.

Anden del af levnedsskildringen (kap. 9-14) beretter om begivenhederne, der leder op til drabet på Knud i Skt. Albani Kirke i Odense. Da Knud bliver svigtet af sine landsmænd forud for et togt til England, rejser han ud i riget for at straffe de bønder og herremænd, der forlod krigstogtet i utide. Knuds hårde rettergang rundt

omkring i landet afstedkommer et oprør blandt de jyske bønder, som samler sig for at drage ud og slå kongen ihjel. Hæren af bønder får tilslutning fra nogle jyske stormænd, og sammen begiver de sig til Fyn, hvor Knud har taget ophold ved Odense. Efter at være blevet forrådt af en af stormændene bliver Knud og hans folk angrebet i Skt. Albani Kirke, hvor kongen og størstedelen af hans følge efter en lang og voldsom kamp bliver dræbt, og skildringen slutter.

Efterskift

Efterskriften til "Knud den Helliges Levnet" er først og fremmest en redegørelse for de oversættelsesvalg, Grundtvig har truffet. Han erklærer

Indholden det er hvad jeg efter bedste Evne vil give paa Dansk, og naar jeg har fundet den i de fremmede Ord, da har jeg ei synderlig mere med dem at bestille, men leder kun efter de bedste, de klareste, fyndigste Ord i mit Modersmaal, for at lægge hvad jeg har fundet, frem i dem for Dannemænds Øine (s. 288)

En god oversættelse hviler ifølge Grundtvig på bestræbelsen på at forstå modernållets ånd, da det jo ikke alene er ord, men ånd, der oversættes. Her så Grundtvig sig som Christiern Pedersens og Anders Sørensen Vedels arvtager (s. 288). Andre oversættere, der arbejder "efter andre *Maale-Stokke*", skaber tekster, som

tære uden at trives, eftersnakke som Skader og Stære, uden at betale enten Aand eller Hjerter, uden at eie eller vække nogen klar aandelig Forestilling, uden at gjøre noget aandeligt Indtryk (s. 289)

Til yderligere belysning af oversættelsesarbejdet kan man i Grundtvigs efterladte manuskriptmateriale finde et forarbejde fra omkring 1812-1813 (fasc. 387). Det er et forsøg eller en prøve på en oversættelse af de kapitler fra *Knytlingesaga*, der beskriver Knuds ankomst til kirken og hans efterfølgende død. I denne første prøve har Grundtvig stræbt efter en nøjagtig oversættelse med lighed mellem original og oversættelse både i syntaksen og glosevalg, hvilket peger i samme retning som prøveoversættelsen af Saxos 6. bog (fasc. 241), hvor den samme arbejdsgang med en tekstnær oversættelse, der siden hen er blevet frigjort af forlægget og fordansket, kan spores. Denne tilgang synes at have været brugt ved flere af Grundtvigs oversættelsesarbejder i 1810'erne (jf. Albeck 1949, 84 f.).

Det færdige resultat, "Knud den Helliges Levnet", udmærker sig med Flemming Lundgreen-Nielsens ord ved "modificerende og afrundende småord, fordanskning af personnavnene, frit tilsatte idiomer (f.eks. fra ordsprog, hverdagsudtryk eller dialekter) og tautologier, uden at virke overlæst med lavsproglige effekter (ordspil)" (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 698.)